

IZRADA PRAVILNIKA O TEHNIČKIM NORMATIVIMA I METODAMA SNIMANJA DETALJA

Njegoslav VUKOTIĆ — Beograd*

Postojeći zakonski akti: Pravilnik za državni premer II^A-deo, Pravilnik za državni premer II i III deo i Uputstvo za fotogrametrijske radove su u većini republika i pokrajina važeći propisi pri snimanju detalja. U SR Srbiji bez pokrajina je izrađen novi propis: Pravilnik o tehničkim normativima i metodama snimanja detalja za premer zemljišta (Sl. glasnik SRS br. 10/81) koji se, iako je prirodan produžetak navedenih propisa, od njih razlikuje i po koncepciji i po sadržaju. Kako je, kao što kaže M. Božićnik, »široka suradnja jedini mogući put k napretku« [1], i kako je nesumnjiva korist da se u našoj zemlji geodetski propisi podudaraju ili neznatno razlikuju, bez obzira na postojeće razlike u uslovima rada i stepenu opremljenosti, ovaj će rad, kao doprinos tim težnjama, obraditi neka stanovišta o izradi pravilnika, posebno pravilnika o snimanju detalja. Snimanjem detalja će se, prema čl. 10. Zakona o premeru i katastru zemljišta (Sl. glasnik SRS br. 11/76), smatrati radovi »na prikupljanju odgovarajućih mernih i opisnih podataka za horizontalnu i visinsku predstavu zemljišta: o položaju, obliku, kulturama, korisnicima parcela, o topografskoj slici zemljišta u pogledu reljefa i prirodnih i veštačkih objekata, o geografskim i drugim nazivima, kao i podaci o vodovima i podzemnim objektima.«

Pravilnički propisi uglavnom treba da su takvi, da ne uslovljavaju način rada i ne sputavaju izvođača da koristi tehnologiju koju ima ako mu ona odgovara. Oni ne podučavaju niti su priručnici za rad. Propisi treba da spreče proizvoljnost i unesu red u izvođenje radova čime se osigurava potrebni minimum kvaliteta i omogućava jednostavno, opšte poznato, pa time i lako razumljivo, kontrolisanje i korišćenje izvršenih radova. Poslovi kao što su npr. određivanje predmeta snimanja, određivanja minimuma tačnosti, određivanje ekvidistancije izohipsa, razgraničenje katastarskih opština, određivanje vrsta belega, formata listova, skica i obrazaca, numeracija tačaka, listova, skica, parcele i dr., način snimanja reljefa, čuvanje elaborata itd. mogu se izvršiti na razne načine, mogu po tačnosti biti i dobri, ali izvedeni i prikazani tako da su za dalje korišćenje i neupotrebljivi. Propisi treba da utvrde norme, da predstavljaju geodetski standard i da na taj način imaju mogućnost lake prilagodljivosti za sve jugoslovenske prilike i duži vek važnosti. Sve novine u

* Adresa autora: dr Njegoslav Vukotić, dipl. inž., Republička geodetska uprava SR Srbije, Beograd, ul. Cara Dušana 1.

tehnologiji proizvodnje mogu se opisati uputama za rad koja mogu biti i interna a unapred postavljene norme se neće morati menjati.

Princip »od većeg ka manjem« koji je osnovni geodetski princip, a koji je u posljednje vreme osporavan, ne može se napustiti ni danas.

Potreba usklađivanja terminologije već je odavno uočena, međutim osim usaglašavanja različitih termina treba proučiti i njihovu prikladnost. Poligonski vlak (koji je verovatno prevod od Polygonzug) se npr. može zvati i poligon ili geodetski poligon tim pre što se reč vlak ne spminje ni u svim jugoslovenskim jezicima.

U primeni pravilničkih propisa posebnu grešku čine one škole i oni autori udžbenika koji uvode svoju terminologiju i objašnjavaju geodetske poslove ne spominjući propis koji to reguliše. Tako se u mnogim udžbenicima koji u su upotrebi mogu naći opisi koji više ne važe (vrste belega, način razgraničenja, numeracija tačaka, podela na listove itd) i koji slušaoca a kasnije i izvršioca vode na pogrešan put.

Pri izradi novih propisa o snimanju detalja sigurno će naći mesta mnoge dosadašnje odredbe. Neka od mogućih, bitno drugačijih, rešenja su:

— Broj razreda zemljišta može se svesti na manji broj s obzirom na savremene zahteve uređenja prostora

— Umesto univerzalnog plana može se načiniti podela na katastarski i situacioni plan što bi bio prvi korak u podeli na tematske planove. Time bi rasteretili danas pretrpane planove i olakšali njihovo korišćenje. Katastarski plan može da sadrži samo podatke potrebne za vođenje evidencije o nepokretnostima. Ceo sadržaj katastarskog plana može se svesti na:

1. spoljni opis;
2. mrežu koordinatnog sistema;
3. geodetske tačke i njihove brojeve;
4. granice teritorijalne podele;
5. granice i brojeve parcela;
6. katastarske kulture zemljišta;
7. zgrade;
8. razne karakteristične objekte (ne sve) pomoću kojih se može lakše orijentisati na terenu (usamljeni grob, drvo, kamen samac, spomenik i sl.) i
9. unutrašnji opis (toponomi, nazivi ulica, objekata i dr.).

Potrebno je propisati tačnost planova i karata tako da je:

1. dozvoljeno odstupanje za položaj detaljne tačke

0,2 M mm   za planove i

0,5 M mm   za karte gde je

M imenilac razmere.

2. dozvoljeno odstupanje za dužine:

0,2 $\sqrt{2}$ M mm za planove i0,5 $\sqrt{2}$ M mm za karte.

3. dozvoljeno odstupanje za kote

$$\frac{E}{10}$$

E je ekvidistancija izohipsa i izražava se u metrima.

4. dozvoljeno odstupanje za položaj izohipsa

$$\frac{E}{3}$$

Zapisnik razgraničenja katastarskih opština se umesto po opštinama može voditi po graničnim linijama čime se izbegava praćenje smera linije, prepis, obnova celog zapisnika itd.

Tačnost geodetske mreže i snimanja detalja treba da su izvedeni iz potrebne tačnosti detaljne tačke tj. treba najpre istaći cilj a onda razraditi uslove i načine njegovog ostvarivanja.

Izrada novog propisa može biti rezultat korišćenja postojećeg pisanog materijala, ličnog iskustva i namenski organizovanog naučno-istraživačkog rada. Šta će se pretežno koristiti zavisi od konkretnih uslova, međutim, svakako treba nastojati da naučno-istraživački rad svoje pravo mesto nađe baš u oblastima svakodnevne geodetske prakse.

LITERATURA:

- [1] Božičnik, M.: Geodetski pravilnici ogledalo našeg rada u prošlosti i u budućnosti, Geodetski list 1981, 1—3, 39—49.

REZIME

Dat je predlog da pravilnički propisi sadrže osnovne norme za izvršavanje geodetskih poslova tj. da budu geodetski standardi a da se pojedini radovi opišu posebnim uputstvima. Dat je i predlog nekih novih stanovišta od kojih treba poći pri izradi pravilnika za snimanje detalja a koji se bitno razlikuju od postojećih.

ZUSAMMENFASSUNG

Es ist ein Vorschlag gegeben dass die geodätische untergesetzliche Vorschriften nur die Grundnormen behalten sollen und dass die einzelne Arbeiten durch die spezielle Anweisungen beschrieben werden. Es sind, auch, die Vorschläge, ganz verschieden von bisherigen, der neuen Sichpunkten, die man in neuen Vorschriften für geodätische Detailaufnahme bearbeiten sollte, gegeben.